

Jentys-Szaferowa J. 1959 *Problematyka brzozy czarnej (Betula obscura Kotula)*. Roczn. Sekc. Dendr. 13: 11—66.

Jentys-Szaferowa J. 1961 *Endemiczne gatunki brzozy w Polsce*. Chronimy przyr. ojcz. 1: 6—17.

Michalik S. 1974 *Antropogeniczne przemiany szaty roślinnej Ojcowskiego Parku Narodowego od początków XIX wieku do 1960 roku*. Ochr. Przyr. 39: 65—154.

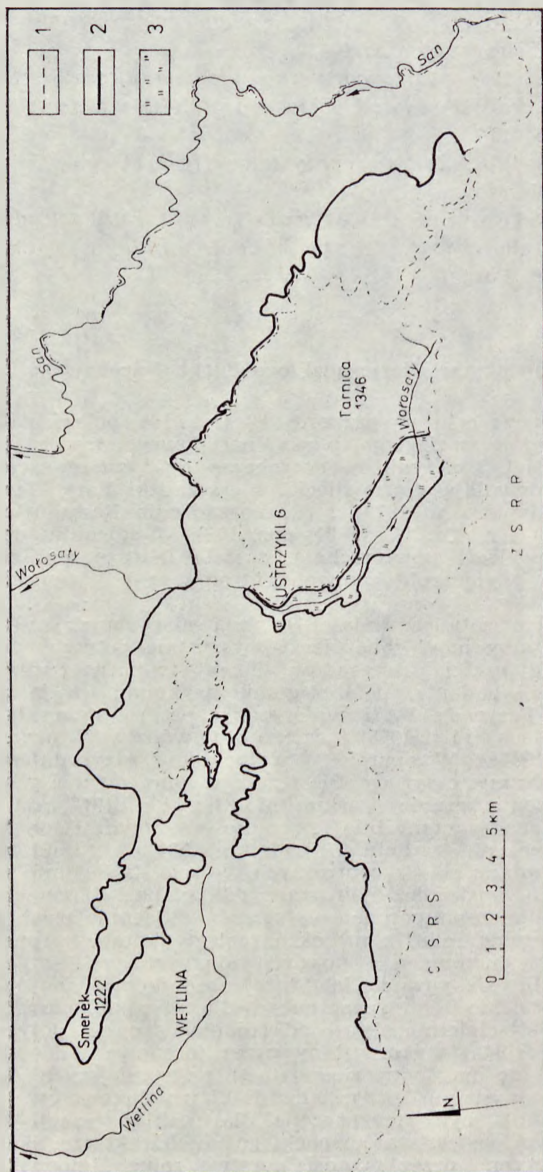
Michalik S. 1978. *Rośliny naczyniowe Ojcowskiego Parku Narodowego*. PWN, Warszawa—Kraków.

Stecki K., Słószarz Z., Wiertelak J. 1928 *Studia nad brzozą czarną (Betula obscura Kot.) w Polsce*. Roczn. Nauk Roln. i Leśnych 19: 2—36. Poznań.

Powiększono obszar Bieszczadzkiego Parku Narodowego

Starania o właściwą ochronę przyrody Bieszczadów polskich i utworzenie tu odpowiednio rozległego parku narodowego trwają już od ponad trzydziestu lat i przyniosły dotychczas dość znaczne, ale nie całkiem jeszcze zadowalające osiągnięcia. Bieszczadzki Park Narodowy został utworzony dopiero w 1973 r. (Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 4 sierpnia 1973 r., Dz. U. nr 31, poz. 179). W stosunku do zgłaszanych projektów jego powierzchnia została bardzo ograniczona, głównie w wyniku wyłączenia cennych starodrzewów i wynosiła zaledwie 5725 ha.

Już w momencie zatwierdzania BPN zdawano sobie sprawę, że jest on zbyt mały, aby mógł zabezpieczyć wszystkie potrzeby ochrony przyrody w polskiej części Bieszczadów. Obawy te potwierdziły przeprowadzone później badania, a szczególnie wykonana z inicjatywy Zakładu Ochrony Przyrody PAN waloryzacja przyrodnicza Bieszczadów Wysokich (Michalik 1978) i całego województwa krośnieńskiego (Michalik 1987a). W oparciu o waloryzację przyrodniczą oraz analizę potrzeb ochrony przyrody Bieszczadów, opracowano generalną koncepcję rozszerzenia granic Parku (Michalik 1977) do około 25 000 ha. Została ona jednomyślnie zaakceptowana przez Radę Naukową Parku na posiedzeniu w dniu 27 kwietnia 1981 r. Projekt ten nie zyskał jednak akceptacji władz centralnych, w tym szczególnie resortu leśnictwa. Jego zatwierdzenie było stale odkładane, a powierzchnia systematycznie zmniejszana poprzez wyłączanie najcenniejszych obszarów leśnych. Wyłączono m.in. z projektu rozległy kompleks puszczańskich starodrzewów bukowych i bukowo-jodłowych w Pasmie Granicznym koło Wetliny, z powodu ich dużej zasobności i znajdującego się tu rejonu łowieckiego przeznaczonego dla wysokich urzędników państwowych. Dziesięcioletni okres odkładania decyzji dotyczących powiększenia BPN został wykorzystany przez terenowe jednostki Lasów Państwowych do nasilonej eksploatacji najcenniejszych drzewostanów na terenie objętym projektem. Enklawa łąkowa w dolinie Wołosate, która miała być przeznaczona dla reaklimatyzacji żubrów lub dla sezonowego pasterstwa karpackiego o charakterze skansenowym, została zniszczona przez przedsiębiorstwo rolne „Igloopol” (Michalik 1988).

Ryc. 1. Szkiec sytuacyjny Bieszczadzkiego Parku Narodowego. 1 — granica Parku przed powiększeniem, 2 — granica Parku po powiększeniu obowiązującym od 1 stycznia 1990 r., 3 — enklawa obejmująca dolinę Wolaśate i Ustrzyki Górne. — Situation sketch of the Bieszczady Mtns. National Park, 1 — boundary of the Park before its extension; 2 — boundary of the Park after its extension, valid since January 1, 1990; 3 — the enclave including the valley of Wolaśate and Upper Ustrzyki

Projekt powiększenia Parku zatwierdzono dopiero w dniu 22 sierpnia 1989 r. (Dziennik Ustaw Nr 50, z dn. 31 sierpnia 1989 r., poz. 288), z tym że rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 1990 r. Zatwierdzona powierzchnia Parku jest znacznie mniejsza od projektu uzgodnionego przed dziesięciu laty i wynosi jedynie 15 710 ha (ryc. 1), wobec proponowanej około 22 000 - 25 000 ha.

Aktualne powiększenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego jest bardzo ważne i korzystne dla ochrony przyrody Bieszczadów. Należy je jednak traktować jako kolejny etap realizacji docelowego, optymalnego Parku, który będzie mógł spełniać wszystkie stawiane mu zadania (Michalik 1977, 1987b), a przede wszystkim umożliwi realizację międzynarodowego parku w tej części Karpat Wschodnich.

Pomysł międzynarodowego parku w Bieszczadach powstał w 1974 r. Podczas międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez Zakład Ochrony Przyrody PAN, przedstawiciele krajów RWPG wysunęli wspólną propozycję utworzenia w Bieszczadach parku międzynarodowego. Generalne założenia i podstawy realizacji tej koncepcji zostały opracowane w latach 1975 - 1976 (Michalik 1977). Prowadzone były uzgodnienia na szczeblu ministerstw trzech zainteresowanych państw. Nie przyniosły one jednak rezultatów. Dopiero w ostatnich latach sprawa ta odżyła ponownie (Michalik 1988, Denisiuk 1989). Znacznie korzystniejsze nastawienie nowych władz państwowych i terenowych do ochrony przyrody stwarza obecnie szansę utworzenia w Bieszczadach parku międzynarodowego i wpisania go na listę światowego dziedzictwa przyrodniczego jako rezerwatu biosfery.

Stefan Michalik

PISMIENICTWO

Denisiuk Z. 1989 *Międzynarodowy park w Bieszczadach*. Aura, 6: 3 - 6.

Michalik S. 1977 *Projekt międzynarodowego parku w Bieszczadach Zachodnich*. *Chrońmy przyr. ojcz.* 33, 2: 5 - 18.

Michalik S. 1978 *Ochrona Bieszczadów Zachodnich w świetle waloryzacji przyrodniczej*. Kosmos, ser. A, 4: 383 - 391.

Michalik S. 1987a *Aktualny stan ochrony przyrody województwa krośnieńskiego na tle waloryzacji przyrodniczej*. *Studia Natur.* ser. B, 32: 11 - 21.

Michalik S. 1987b *Parki narodowe województwa krośnieńskiego*. *Studia Natur.* ser. B, 32: 141 - 164.

Michalik S. 1988 *W obronie przyrody Bieszczadów Wysokich*. *Chrońmy przyr. ojcz.* 44, 4: 5 - 19.